

Jord- och skogsbruksutskottet

Statsrådets klimatårsberättelse 2025

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets klimatårsberättelse 2025 (B 16/2025 rd): Ärendet har lämnats till jord- och skogsbruksutskottet för eventuellt utlåtande till miljöutskottet. Tidsfrist: 3.10.2025.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- miljöråd Outi Honkatukia, miljöministeriet
- konsultativ tjänsteman Jaana Kaipainen, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Reetta Sorsa, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Birgitta Vainio-Mattila, jord- och skogsbruksministeriet
- forskningschef, specialforskare Juha Mikola, Naturresursinstitutet
- ordförande Antti Asikainen, Den finländska vetenskapspanelen för skogsbioekonomi
- medlem i klimatpanelen Heikki Lehtonen, Finlands klimatpanel
- skogsvårdsexpert Juha Tuononen, Finlands skogscentral
- generaldirektör Petteri Taalas, Meteorologiska institutet
- energiexpert Anssi Kainulainen, Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- skogsombudsman Mats Holmgård, Svenska lantbruksproducenternas centraförbund SLC rf
- energi- och klimatchef Ahti Fagerblom, Skogsindustrin rf
- näringschef Jimi Rajajärvi, Finlands Sågindustri rf
- klimatexpert Nelli Immonen, Finlands naturskyddsförbund rf
- professor Annamari Lauren, Helsingfors universitet, agrikultur-forstvetenskapliga fakulteten.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- arbets- och näringsministeriet
- forskningsenheten BIOS
- WWF Finland
- ProAgria Keskusten Liitto ry
- Kolbindning rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Lägesbilden i klimatårsberättelsen

Klimatårsberättelsen har lämnats till riksdagen sedan 2019. Dess innehåll är i stort sett lagstadgat och etablerat. Varierande teman i berättelsen 2025 är klimatförändringen och hälsan samt kostnaderna för att inte agera. Klimatårsberättelsen innehåller uppgifter om de faktiska utsläppen 2023 och snabbestimat för 2024. Uppgifterna om utsläpp och sänkor baserar sig på uppgifter som Statistikcentralen publicerar. Klimatårsberättelsen ska innehålla uppgifter om genomförandet av klimatplanen på medellång sikt och klimatplanen för markanvändningssektorn. I berättelsen presenteras en bedömning av behovet av tilläggsåtgärder. Tilläggsåtgärderna bereds inom ramen för planeringssystemet för klimatpolitiken. Beredning av uppdateringar av klimatplanen på medellång sikt och energi- och klimatstrategin pågår.

I fråga om klimatårsberättelsen 2025 fäster utskottet uppmärksamhet vid den positiva utvecklingen när det gäller att minska Finlands totala utsläpp. Finland och en del av Europa har inom flera sektorer gjort lyckade framsteg i bekämpningen av klimatförändringen. Finlands energiproduktion är nästintill fossilfri och utsläppen från trafiken, hushållen och kommunerna minskar. År 2024 uppgick Finlands totala utsläpp exklusive markanvändningssektorn till 38,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Utsläppen minskade med 2,3 miljoner ton koldioxidekvivalenter jämfört med 2023. Efter år 2005 har de totala utsläppen exkl. markanvändningssektorn minskat med totalt 44 procent (31,1 Mt CO₂-ekv.). Utsläppen har således minskat med i genomsnitt omkring 3 procentenheter per år.

Utskottet anser att utvecklingen inom utsläppshandelssektorn är särskilt positiv. Enligt klimatårsberättelsen uppgick utsläppen från de anläggningar som omfattas av utsläppshandeln till 13,3 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2024. Utsläppen minskade med 2,1 miljoner ton koldioxidekvivalenter (14 %) från året innan. Sedan 2005 har utsläppen från utsläppshandelssektorn minskat med totalt 22 miljoner ton koldioxidekvivalenter, det vill säga 62 procent. Växthusgasutsläppen från ansvarsfördelningssektorn var enligt snabbestimatet 25,4 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2024. Utsläppen minskade således med 0,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter jämfört med 2023. Mellan 2005 och 2024 har utsläppen från ansvarsfördelningssektorn minskat med sammanlagt 26 procent, alltså klart långsammare än utsläppen från utsläppshandelssektorn. En del av utsläppen från jordbruket rapporteras inom ansvarsfördelningssektorn. Enligt klimatårsberättelsen har utsläppen från jordbruket minskat med 0,05 miljoner ton koldioxidekvivalenter jämfört med året innan (2023). Enligt de nuvarande beräkningarna har utsläppen minskat med 0,3 miljoner ton 2005—2024. Enligt klimatårsberättelsen kan man ändå både med åtgärderna i scenariot baserat på nuvarande åtgärder och åtgärderna i politikscenariot vända utvecklingen av utsläppen mot en minskning. År 2030 har utsläppen i politikscenariot minskat till nivån 5,4 miljoner ton koldioxidekvivalenter, och därefter minskat med ytterligare 0,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter till nivån 5,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter före 2040.

När klimatlagens mål om klimatneutralitet 2035 fastställdes utgick man från en betydligt större nettosänka inom markanvändningssektorn och i ljuset av preciserade uppgifter verkar den nivån inte uppnås. Enligt klimatårsberättelsen har lägesbilden för markanvändningssektorn förändrats avsevärt under det senaste decenniet. Markanvändningssektorn var en utsläppskälla på 13,5 mil-

Utlåtande JsUU 24/2025 rd

joner ton koldioxidekvivalenter 2024. Uppskattningen av summan av utsläppen och upptagen inom markanvändningssektorn, det vill säga storleken på sektorns sänka eller utsläppskälla, preciseras då förhandsuppgifterna för år 2024 publiceras. Av de förhandsuppgifter för 2023 som publicerades i januari 2025 framgick att även markanvändningsklassen skogsmark hade blivit en utsläppskälla från och med 2021, eftersom sänkan i trädbeståndet inte längre räcker till för att täcka de ökade utsläppen från marken i skogarna.

Enligt klimatårsberättelsen har nettoutsläppen minskat, det vill säga de sammanlagda utsläppen och sänkorna inom alla sektorer (inkl. markanvändningssektorn). År 2024 uppgick nettoutsläppen till 52,3 miljoner ton koldioxidekvivalenter och minskade således med 0,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter från året innan. Mellan 2005 och 2024 har nettoutsläppen varit i genomsnitt 50,7 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Enligt den nationella klimatlagen kan man vid beräkningen av nettosänkan utöver naturliga sänkor även beakta eventuella tekniska sänkor. De tekniska sänkorna kan utnyttjas för att uppnå målet om klimatneutralitet 2035. Klimatpanelen har bedömt att de tekniska sänkornas potential under perioden fram till 2035 skulle kunna uppgå till cirka tre miljoner ton koldioxidekvivalenter. För att potentialen ska förverkligas förutsätts det dock effektiva ekonomiska incitament eller inkludering av tekniska sänkor i EU:s utsläppshandel. De sammanlagda utsläppen från ansvarsfördelningssektorn och utsläppshandeln minskar enligt politikscenariot till 18,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2035 om uppfångning av koldioxid beaktas. Utan sådana lösningar skulle utsläppsnivån ligga på 21,4 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Nivån på sänkorna inom markanvändningssektorn är enligt ett alternativt politikscenario cirka 1 miljon ton koldioxidekvivalenter 2035. Enligt scenariot skulle gapet för att uppnå klimatneutralitetsmålet vara omkring 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter.

Enligt den nuvarande lägesbilden är underskottet i förhållande till EU:s LULUCF-åtagande 110—115 miljoner ton koldioxidekvivalenter utan flexibilitet under åtagandeperioden 2021—2025. Enligt klimatårsberättelsen uppnås inte nivån på sänkorna enligt Finlands LULUCF-åtagande och i teorin kan Finland täcka underskottet genom att förvärva LULUCF-enheter från andra medlemsländer. Om underskottet inte kan täckas genom förvärv av enheter inom markanvändningssektorn överförs underskottet till att täckas med enheter inom ansvarsfördelningssektorn. I detta skede finns inga säkra uppgifter om tillgång eller pris på enheter inom någondera sektorn. Dessutom är det möjligt att flera medlemsländer kommer att behöva förvärva enheter inom både ansvarsfördelningssektorn och markanvändningssektorn för att fullgöra sina åtaganden. På grund av storleken på underskottet inom markanvändningssektorn och de stränga reglerna för ansvarsfördelningssektorn anses det inte realistiskt i berättelsen att täcka underskottet genom förvärv av enheter. Utskottet anser att också skillnaderna i beräkningsmetoderna i EU-länderna och de metodologiska osäkerhetsfaktorerna i anslutning till beräkningen av biologiska sänkor i praktiken utgör ett hinder för byte av sänkenheter.

Bedömning av nuläget

Finlands klimatmål för 2035 är till skillnad från flera andra länder bundet till markanvändningssektorns sänkor. Enligt nuvarande uppgifter är det inte sannolikt att målet nås. I yttranden till utskottet konstateras att de antaganden om sänkorna inom markanvändning som gjordes 2019 har visat sig vara felaktiga. Förmågan att binda koldioxid har försvagats i de åldrande skogarna, torvmarker frigör koldioxid, virkesimporten från Ryssland har upphört, vilket har ökat efterfrågan på

Utlåtande JsUU 24/2025 rd

inhemskt virke, och klimatförändringen har lett till ökade utsläpp av koldioxid från marken. I klimatårsberättelsen konstateras det därför att uppskattningarna av växthusgasutsläppen och sänkorna inom markanvändningssektorn är osäkrare än inom andra sektorer. Felen i antagandena om sänkor inom markanvändningssektorn kan inte förklaras med ökad efterfrågan på inhemskt virke, eftersom avverkningsvolymerna vid ingången av 2020-talet inte har överskridit de uppskattningar av avverkningsvolymen som ligger till grund för antagandena (över 80 miljoner kubikmeter). Skogsmarkens (trädbestånd och mark) sänka låg till grund för Finlands klimatneutralitetsmål, men enligt sakkunnigyttrandena tappade sänkan 17 miljoner ton koldioxidekvivalenter jämfört med läget 2019 mellan inventeringarna av växthusgaser 2021 och 2025, trots att de faktiska avverkningsvolymerna var oförändrade. Enligt yttrandena stärker detta uppfattningen om att det inte finns uppgifter om sänkornas storlek och att deras utveckling inte kan bedömas tillräckligt noggrant. Utskottet betonar att mätningarna av utsläpp och sänkor inom markanvändningssektorn är förenade med stora osäkerhetsfaktorer.

Utskottet anser att det är särskilt viktigt att Finland baserar beräkningen av kolsänkorna på tillförlitliga och jämförbara metoder. Utskottet anser att regeringens beslut att satsa på att utveckla beräkningen av kolsänkor och kollager är ytterst motiverat. Vid halvtidsöversynen beslutades att anvisa 8 miljoner euro för att utveckla beräkningen. Dessutom bör jämförbarheten förbättras mellan de uppgifter som framställs utgående från olika länders olika metoder för datainsamling och beräkning. Enligt de yttranden som utskottet fått har Meteorologiska världsorganisationen utvecklat en ny metod (GGGW) för att få en bättre bild av växthusgasernas källor och sänkor. Metoden utnyttjar noggranna mätningar på markytan och satellitdata i stället för att grunda sig på ländernas kalkylerade bedömningar. GGGW-metoden kommer att användas också i Finland och för att omvärdera utsläppen från markanvändningen i Finland. Det är sannolikt att resultaten kommer att avvika från tidigare resultat. Därtill strävar Meteorologiska institutet efter att utveckla ett system som kan användas för att bättre bedöma sänkorna och källorna på hela Europas nivå. Systemet kan användas som stöd för EU:s klimatpolitik. Utskottet anser att dessa är mycket välkomna utvecklingsprojekt.

Jordbruket

När det gäller utsläppen från jordbruket pågår ett viktigt projekt som finansieras av Business Finland och som undersöker metoder för att minska utsläppen från jordbruket och förbättra motståndskraften i fråga om torka och översvämningar på åkrarna. I yttrandena till utskottet har det framförts att en helt utsläppsfri livsmedelsproduktion inte kan uppnås, vilket utskottet instämmer i. Insatser för att bekämpa klimatförändringen och anpassa samhället till den är viktiga, men samtidigt bör också livsmedelstryggheten, försörjningsberedskapen, ekonomin och sysselsättningen beaktas. Utskottet betonar vidare det finska jordbrukets och skogsbrukets särdrag och att de bör beaktas i klimatpolitiken.

Liksom i sina tidigare utlåtanden konstaterar utskottet att man vid beredningen av klimatåtgärder ska beakta eventuella konsekvenser för livsmedelstryggheten i Finland. I klimatarbetet inom jordbruket bör man försäkra sig om att förutsättningarna för den nationella livsmedelsproduktionen inte försämras eller livsmedelsförsörjningen äventyras. (JsUU 24/2024 rd — B 16/2024 rd och JsUU 15/2023 rd — B 17/2023 rd) Utskottet betonar vikten av att sörja för en frisk och bördig jordmån för att minska utsläppen från jordbruksmark och främja kolbindningen. Med gynn-

Utlåtande JsUU 24/2025 rd

samma odlingsmetoder, såsom växttäckning vintertid, fånggrödor, fleråriga vallar och lindrigare jordbearbetning, är det möjligt att effektivisera kolbindningen i jordbruksmark. Samtidigt bör det utredas vilka möjligheter växtförädling och valet av växtsorter kan medföra. Sammantaget anser utskottet att det är viktigt att klimatåtgärderna inom jordbruket genomförs på ett sätt som stöder förutsättningarna för livsmedelsproduktion, inte försämrar dem. Det är inte omöjligt att kombinera dessa mål. Klimatarbete utförs också för närvarande. Utskottet betonar den förändring som sker på gårdarna och vars betydelse syns som mätbara utsläppsminskningar först efter flera år. (JsUU 24/2024 rd)

Det krävs långsiktiga åtgärder och tid för att minska utsläppen från jordbruket. Av utsläppen från jordbrukets ansvarsfördelningssektor uppstår dikväveoxid huvudsakligen genom gödsling av växter och som metan från djurens matsmältning, enligt klimatårsberättelsen och yttrandena till utskottet. Dessutom uppstår kvävedioxid vid gödselhantering och från dikade torvåkrar. Det är en långsam process att minska dessa utsläpp utan att produktionen minskar och utöver ökad produktivitet krävs det särskilda åtgärder, såsom precisionsodling eller utveckling av gödselhanteringen i anslutning till biogasproduktion. I yttranden till utskottet betonas torvåkrarnas betydelse när det gäller att minska de utsläpp som rapporteras inom markanvändningssektorn. I yttrandena lyfts återigen fram att torvåkrarna står för mer än hälften av jordbrukets totala utsläpp, trots att de utgör bara omkring 11 procent av åkerarealen. Genom åtgärder för att minska utsläppen från torvåkrar är det möjligt att uppnå kostnadseffektiva utsläppsminskningar, även om arealerna är relativt små.

Enligt utredning till utskottet avses i inventeringen av växthusgaser med torvåkrar åkrar med mer än 30 cm torv samt mulljordar. Enligt den senaste inventeringen av växthusgaser från våren 2025 har det under de senaste åren funnits omkring 280 000 hektar torvmark i markanvändningsklassen åkermark, vilket innebär att 11 procent av all åkermark är torvmark. Det finns omkring 5 000 hektar mulljordar i klassen åkermark. I markanvändningsklassen betesmark finns det omkring 64 000 hektar torvmark, vilket innebär att 26 procent av all betesmark är torvmark. Ett viktigt sätt att minska utsläppen från markanvändningssektorn och i synnerhet från jordbruksmark är att sluta odla underproduktiva marker och höja vattennivån till exempel genom reglerbar dränering. Utskottet har flera gånger lyft fram de organogena markernas betydelse för livsmedelsförsörjningen och de regionala skillnaderna i förekomsten av torvåkrar. (JsUU 15/2023 rd) Utskottet har konstaterat att till den del livsmedelsförsörjningen och regionala faktorer förutsätter att torvåkrar används för jordbruksproduktion, kan utsläppen minskas till exempel genom att vattenytan höjs så högt som det är odlingstekniskt förnuftigt. Åtgärderna lämpar sig endast för en bråkdel av torvmarkerna (JsUU 24/2024 rd). Torvmarker är fortfarande viktiga för jordbruket med tanke på tillgången på strötorv och växtunderlag.

I yttranden som utskottet fått har det framförts att det saknas tillräckliga incitament för åtgärder för att minska utsläppen från jordbruket. En möjlighet anses vara privat finansiering via den frivilliga koldioxidmarknaden. Sammantaget betonar utskottet också i detta sammanhang betydelsen av frivilliga, lönsamma eller incitamentbaserade åtgärder i klimatarbetet inom jordbruket. Inom ansvarsfördelningssektorn kan lösningar i fråga om utsläpp från gödsling sökas bland annat inom cirkulär ekonomi och växtförädling. Att minska beroendet av utländskt proteinfoder och gödsel genom inhemsk produktion av kvävefixerande proteingrödor tjänar målen för både klimatarbetet och strategisk autonomi. Att minska metanutsläppen från jordbruket med hjälp av til-

Utlåtande JsUU 24/2025 rd

läggsfoder till kor är ett exempel på en innovativ lösning som beaktar att jordbruket ska kunna fortsätta med sin grundläggande uppgift, livsmedelsproduktionen. Det är viktigt att beakta hushållens och de offentliga upphandlingarnas roll när det gäller att minska utsläppen. Åtgärderna för att minska utsläppen från livsmedelskonsumtion omfattar bland annat att man följer näringsrekommendationerna och minskar på matsvinnet.

Skogsbruket

Enligt riksskogstaxeringen (RST) är Finlands skogsmarks areal 21,8 miljoner hektar. I Finland anses skogsmarken omfatta de områden där träden har uppnått eller kan uppnå en höjd på minst 5 meter och en krontäckning på 10 procent och vars areal är minst 0,25 hektar. Om det är fråga om en trädbevuxen zon ska den vara minst 20 meter bred. Således är till exempel strandzoner där enskilda träd växer inte skogsmark. Zonens minimibredd tillämpas dock inte om det till exempel är fråga om ett kilformat område intill annan markanvändning, men det kilformade området är kopplat till ett enhetligt skogsområde. Som skog räknas både helt trädbevuxna skogsområden och trädlösa föryngringsytor. Parker och trädbevuxna tomter är inte skogsmark, och därför ingår inte separata skogsbruksfastigheter på mindre än 2 hektar i beräkningen. Beräkningen av skogsmarkens och andra markanvändningsklassers areal baserar sig på RST:s urval, det vill säga ett nätverk av provytor. De slumpmässiga provytornas jordart utreds i terrängen, medan jordbruksmarkers jordart utreds ur en jordmånsdatabas och utifrån en jordkarta som tagits fram inom ramen för torvdatapjektet för jordbruksmark. En uppskattning av trädbeståndet och virkesuttaget görs med hjälp av provytor också för annan mark än skogsmark.

Enligt klimatårsberättelsen blev skogsmark en utsläppskälla 2021. Detta förklaras delvis av att skogstillväxten avtar, torvskogarna blir en utsläppskälla och virkesuttaget ökar. I yttranden till utskottet framförs det att avtagande skogstillväxt kan vara ett världsomspännande fenomen. Efter att klimatmålen fastställdes har uppgifterna om skogarnas tillväxt uppdaterats både på nationell nivå och på EU-nivå. Skogarnas tillväxt har avtagit eller rentav börjat minska. Virkesuttaget ur Finlands skogar uppgick till totalt 89,6 miljoner kubikmeter 2024. Enligt Naturresursinstitutets uppgifter uppgick den totala avverkningsvolymen för stamved 2024 till 73,8 miljoner kubikmeter. Avverkningsvolymen för stamved har uppgått till i genomsnitt 65,1 miljoner kubikmeter under perioden 2000—2024. Enligt uppgifterna för 2024 avverkades sammanlagt 62,1 miljoner kubikmeter rundvirke och massaved för industribruk och export. Avverkningarna var en procent större än genomsnittet under de senaste fem åren. Cirka 11,3 miljoner kubikmeter energivirke drevs. Klimatårsberättelsen innehåller inga uppgifter om trädbeståndets volym och tillväxt. Enligt de uppgifter om skogsresurser som publicerades 2024 är trädbeståndets volym på skogsmark och tvinmark 2,6 miljarder kubikmeter och trädbeståndets årliga tillväxt på skogsmark och tvinmark 103 miljoner kubikmeter. Utskottet fäster uppmärksamhet vid att avverkningsvolymen inte har ökat nämnvärt under granskningsperioden på fem år och att den inte på årsnivå har överskridit trädbeståndets årliga tillväxt. Vidare förklaras ändringen i uppgifterna om utsläpp från skogsmark av ändringar i metoderna och beräkningssätten.

Enligt statsminister Petteri Orpos regeringsprogram är Finlands skogar och en hållbar användning av dem samt säkerställandet av skogsnaturens biologiska mångfald en viktig del av bekämpningen av och anpassningen till klimatförändringen. Skogar som växer bra producerar en förnybar råvara som kan ersätta fossila råvaror. Dessutom är skogarna en viktig kolsänka. Enligt reger-

Utlåtande JsUU 24/2025 rd

ingsprogrammet ser man till att skogarna vårdas och växer så att de även i fortsättningen fungerar som nettosänkor. För att markanvändningssektorns EU-åtaganden ska kunna uppfyllas behövs det verkningsfulla åtgärder som är ekonomiskt förnuftiga och som inte försämrar verksamhetsförutsättningarna för den inhemska skogsbranschen. Utskottet fäster uppmärksamhet vid regeringens åtgärds paket för att stärka skogstillväxten och kolsänkorna. Åtgärds paketet syftar till att stärka skogarnas tillväxt och anpassningen till klimatförändringen. Samtidigt stöder paketet uppnåendet av målen i klimatlagen samt genomförandet av den nationella skogsstrategin och färdplanerna för koldioxidsnålhet inom skogsbranschen.

Utskottet anser att det framför allt handlar om att bedriva ett klimatsmart skogsbruk att upprätthålla skogarnas hälsa och tillväxtkraft samt höja virkets förädlingsvärde (JsUU 24/2024 rd). Utskottet konstaterar att det för att korrigera utvecklingen av skogarnas kolsänkor och upprätthålla skogarnas hälsa och tillväxtkraft krävs att uppmärksamhet riktas mot anpassning till klimatförändringen, bekämpning av skogsskador, skogsforskning och skogsförädling i en situation där den internationella utvecklingen visar att skogstillväxten avtar på internationell nivå. Samtidigt bör kolbindningen främjas genom att man stöder en höjning av biomassans förädlingsvärde till exempel inom träbyggande eller textilproduktion, vilket samtidigt innebär att material som baserar sig på fossil ekonomi, såsom plast och kemikalier, ersätts med bioekonomins råvaror.

Utskottet anser det inte motiverat att begränsa användningen av privata skogar jämfört med nuläget. Skogslagen ger skogsägarna spelrum i fråga om tidpunkten och sättet för skogsförnyelse. Antagandet är att skogsvårdsåtgärderna förläggs och genomförs på ett sätt som är optimalt med tanke på skogens avkastningsförmåga. Skötseln av ekonomiskog på ett sätt som stöder trädbeståndets tillväxt och avkastning upprätthåller skogens förmåga att fungera som kolsänka även i framtiden. Utskottet anser att detta fortfarande är en viktig utgångspunkt. De internationella LULUCF-åtagandena och de nationella klimatmålen skapar ingen stadig grund för att begränsa användningen av skogsegendom, dvs. egendomsskyddet, med beaktande av allmänt erkända osäkerhetsfaktorer i anslutning till uppskattningen av utsläpp och sänkor inom markanvändningssektorn och metoderna samt skillnaderna när det gäller olika EU-länders mätmetoder och kunskapsunderlag. Utskottet fäster vidare uppmärksamhet vid att inventeringen av växthusgaser har begränsad kapacitet att beskriva utvecklingen av skogssänkan och skogsanvändningens totala inverkan på klimatförändringen som ett globalt fenomen. Den industri som använder trä som råvara och energi är verksam på den globala marknaden. Inventeringen beaktar endast virkesuttaget i Finland och ger inte möjlighet att bedöma skogsanvändningens inverkan på den globala kolsänkan om virkesanskaffningen sker i ett annat land. Frågan blev aktuell då importen av träråvara från Ryssland upphörde som motåtgärd mot Rysslands anfalls krig i Ukraina.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande JsUU 24/2025 rd

Helsingfors 2.10.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Ritva Elomaa saf
vice ordförande Anne Kalmari cent
medlem Markku Eestilä saml
medlem Tiina Elo gröna
medlem Veronika Honkasalo vänst (delvis)
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Janne Jukkola saml
medlem Antti Kangas saf
medlem Teemu Kinnari saml
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Helena Marttila sd
medlem Anders Norrback sv
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Jenna Simula saf
medlem Timo Suhonen sd
medlem Eerikki Viljanen cent (delvis)
medlem Peter Östman kd

Sekreterare var

utskottsråd Susanna Paakkola.

Utlåtande JsUU 24/2025 rd

Avvikande mening

Avvikande mening

Motivering

Det framkommer igen tydligt av statsrådets klimatårsberättelse 2025 (B 16/2025 rd) att Finland genom regeringens nuvarande åtgärder inte kommer att uppnå Finlands nationellt och internationellt bindande klimatmål. Trots att Finland har lyckats minska de fossila utsläppen, har Finlands nettoutsläpp inte minskat på över 30 år eftersom sänkan inom markanvändningssektorn rasat och utsläppen ökat. Behovet av ytterligare åtgärder inom såväl markanvändningssektorn som ansvarsfördelningssektorn är akut.

Statsminister Petteri Orpos regering har inte vidtagit några tilläggsåtgärder för att nå målen, trots att riksdagen redan i samband med tidigare klimatårsberättelser har förutsatt tilläggsåtgärder i sina uttalanden. Tvärtom urvattnar regeringen i sitt regeringsprogram och åter i budgetpropositionen för nästa år flera klimatpolitiska åtgärder genom att ge dem otillräcklig finansiering eller ingen finansiering alls. Vänsterförbundet och De gröna kan inte instämma i jord- och skogsbruksutskottets utlåtande, eftersom det inte i tillräcklig utsträckning beaktar att regeringens klimatåtgärder är otillräckliga och i synnerhet eftersom det inte tar upp det akuta behovet av att minska skogsavverkningen till en måttfullare nivå.

Det finns ingen klar strategi för att uppnå Finlands mål om klimatneutralitet 2035, och målet kommer enligt bedömningar inte att uppnås utan betydande tilläggsåtgärder. Enligt klimatårsberättelsen kommer Finlands nationella utsläppsminskningmål för 2030 och 2040 att uppnås om tekniska kolsänkor används. De tekniska kolsänkorna är dock förenade med stora osäkerhetsfaktorer, och därför kan klimatpolitiken inte förlita sig på dem. Det är inte realistiskt att få betydande utsläppsminskningar från de tekniska sänkorna förrän på 2030-talet, eftersom det för närvarande inte pågår ett enda projekt i Finland. Inte ens i bästa fall löser CCUS-lösningar ensam det svåra läget inom markanvändningssektorn. Många åtgärder inom markanvändningssektorn som upprätthåller och ökar naturliga kolsänkor har direkta effekter och är mycket mer kostnadseffektiva än tekniska lösningar för kolbindning, sannolikt ännu långt efter 2030.

EU:s utsläppsförminskningsåtaganden för ansvarsfördelnings- och markanvändningssektorn kommer inte att uppnås genom de nuvarande politiska åtgärderna utan att köpa sänkenheter eller utsläppsenheter från andra medlemsstater. Det är dock varken trovärdigt eller förnuftigt att köpa enheter i den omfattning som situationen kräver, för det finns inga uppgifter om tillgången till och priset på enheterna. Samtidigt vore det en omöjlig situation för Finland om det underskott inom markanvändningssektorn som inte gottgjorts ens delvis tillföll ansvarsfördelningssektorn 2026—2030. Ytterligare åtgärder för att minska utsläppen behövs akut också inom ansvarsfördelningssektorn, oberoende av markanvändningssektorns inverkan. Situationen är den att nettosänkan bör stärkas omedelbart samtidigt som utsläppsminskningarna skärps.

Situationen inom markanvändningssektorn är särskilt oroväckande. Enligt Naturresursinstitutet står Finland inför ett massivt underskott i kolsänkor (110—115 Mt CO₂-ekv.) under LULUCF:s första åtagandeperiod (2021—2025). Den främsta orsaken till att sänkorna kollapsar är förutom att skogarnas tillväxt avtar också att avverkningsvolymen är för stor. Som det också konstatera-

Utlåtande JsUU 24/2025 rd

Avvikande mening

des i sakkunnigyttrandena till utskottet kommer Finland inte att nå EU:s mål för markanvändningssektorn utan att minska den inhemska avverkningen till en måttfullare nivå, med nuvarande utveckling inte heller under den andra åtagandeperioden (2026—2030).

Regeringen måste snabbt besluta om åtgärder för att stärka markanvändningssektorns kolsänkor. Särskilt viktiga är metoderna för att begränsa utsläppen från torvåkrar och dämpa avskogningen. Metoderna finns visserligen, men regeringen har inte tagit tag i dem. Klimatplanen för markanvändningssektorn (MISU) bör uppdateras redan under denna valperiod. Åtgärderna i planen är otillräckliga i förhållande till markanvändningssektorns förändrade lägesbild och genomförandet av planen har framskridit långsammare än väntat på grund av otillräcklig finansiering.

Skogssektorn måste styras i en mer hållbar riktning genom att anslag riktas till hållbara skogsodlingsmetoder och genuina naturvårdsåtgärder i skog. Kolsänkan inom skogssektorn kan utökas och skogsnaturens mångfald stimuleras genom att man övergår till hyggesfritt skogsbruk och förlänger omloppstiderna, genomför utsläppsminskningar på torvåkrar och inför en avgift för förändring av markanvändningen som förebygger onödig åkerröjning. Som det konstateras också i utskottets utlåtande, innebär klimatsmart skogsbruk också en höjning av förädlingsgraden. Det är ett effektivt sätt att lagra kol och samtidigt öka skogsindustrins mervärde.

Regeringens åtgärder för att minska utsläppen från jordbruket inom ansvarsfördelnings- och markanvändningssektorerna är otillräckliga. Livsmedelsproduktionen och livsmedelskonsumtionen har en central roll när man granskar jordbrukets totala koldioxidavtryck. När det gäller utsläppsminskningarna inom livsmedelsproduktionen har klimatåtgärderna på torvmarker en kritisk ställning: torvåkrarna står för mer än hälften av alla utsläpp från jordbruket, trots att deras andel av åkerarealen bara är omkring 11 procent. Utskottet lägger enligt vår mening inte tillräcklig vikt vid klimatåtgärderna på torvmarker. Torvåkrar bör våtas för att minska utsläppen och arealbaserade stöd som betalas på basis av EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) bör se över så att de inte fördröjer genomförandet av dessa utsläppsminskningar. Det bör anvisas betydande tilläggsstöd för att främja våtmarksodling.

Till åtgärderna för att minska utsläppen hör i allt högre grad övergång till vegetarisk kost och ersättande av husdjursskötsel med produktion av växtproteiner. Minskning av antalet produktionsdjur är en av de viktigaste klimatåtgärderna inom jordbrukssektorn, men i utskottets utlåtande lämnas den obeaktad. Samtidigt vore det i själva verket en betydande försörjningsberedskapsåtgärd att öka den inhemska produktionen av växtproteiner. Åtgärden skulle förbättra finländarnas livsmedelstrygghet och jordbrukets lönsamhet. Enligt Naturresursinstitutet är det i bästa fall möjligt att fram till 2040 höja produktionen av inhemska växtproteiner till en nivå som motsvarar finländarnas årliga proteinbehov. Även de nyaste näringsrekommendationerna betonar vegetarisk kost av såväl klimat- som hälsoskäl, och det vore viktigt att uppmuntra till att följa dem genom olika politiska åtgärder. Dessutom måste vi fortsätta minska matsvinnet.

Avvikande mening

Vi föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande JsUU 24/2025 rd
Avvikande mening

Helsingfors 2.10.2025

Veronika Honkasalo vänst
Tiina Elo gröna